

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 21.

V Trstu 9. oktobra 1897.

Letnik I.

Skozi vas

Skozi vas sem tiho spela,
Ko se zgrinjala je noč,
Čula sem molitve, vzdihne
Iz ubornih, kmetjskih koč.

In pri okencih uzrla
Sem obraz trpina mnog,
Zrla siromašnih, lačnih,
Zmučenih ljudij sem krog.

Vender so Boga hvalili,
Da živeti jim je dal,
In prosili, da bi dneva
Novega jim spet poslal.

Nad vasjo pa so blestela
Grajske hiše okna vsa,
Tam so jedli in praznili
Zlate kupice do dna.

In ko vaški revež vzdihal
V noč je iz srca globin,
V gradu se pojil z veseljem
Celo noč je bogatin.

Kristina.

Prva sreča

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska, po izvirniku po slov. Adolf Pahar.

(Dalje).

VIII.

Pohišstvo, obóji (tapeti), zagrinjala, vse je bilo posuto z onimi rudečimi cvetovi, katere je Zina najprej opazila in vse je nekako blestelo od svežesti. Zdelo se je, da so vso to malo sobico z nizkim stropom in široko belo pečjo v kotu naredili še-le včeraj.

— Zdaj sem v Jablanah! — rekla si je Zina in se zopet nehoté zamislila.

Da, zdaj se bo na vselej, vsak dan, vse življenje vzbujala v teh Jablanah, o katerih prej ničesa ni vedela.

Spomnila se je, kako se ji je včeraj zvečer stožilo in kako je joala, ko je pribežala sem.

In zopet ji je prihajalo nekako tožno in strašno, a samo malo; no solnce je tako jarko oblivalo vso to sobico, osuto s cvetjem, in pod oknom so tako glasno kodákale kure, da ni mogla ni plakati, ni misliti očem žalostnem.

Rada bi bila kar hitro vse ogledala in nevoljna je bila zdaj, da včeraj ničesar ni prav videla.

Najprej je skočila iz postelje in odprla okno. Prav pod oknom se je razprostiral vrt, ves oblit od solnca in iz vsakega njegovega grma so se glasili celi ptičji zbori.

— Ah, kako krasno! — vzkliknila je Zina, nagibáje se ven in gledaje doli.

Dom je stal na višini in za vrtom se je širilo polje, svetlo zeleno od mladega žita. „Ne — mislila je Zina ter radostno nastavljala lahnemu vetru svoje, še od spanja vroče lice, — tu je vse krasno! In zakaj mi je včeraj postalo tako otožno? Povsem prijetno je tu! Vrt je izboren, sobica najina je prelestna, kako krasna. In bezga je toliko! Ah, krasno! Belega in lilovega...“ Nekdo je potrkal na duri.

— Hčerka, si se li vzbudila? — slišal se je glas tete Lize.

— Vstopite, teta, vstopite! — kriknila je Zina, hité nazaj v posteljo.

— E, vedno se še obotavljaš, púžicka! — rekla je teta Liza vstopivša. — Oh, ti, lenobica! Osma bode skoro in še nisi vstala. Vstani, vstani hitro! Soproj je že ob petih vstal, vse selo je že obletel!

In kakor malo dete je pohlopala Zina sè svojo široko veliko roko.

— Ah, teta, jaz sem tako vesela! — dejala je Zina, objemaje jo.

Sama ni vedela, zakaj se je prav za prav radovala,

no, čutila je samo v vsem svojem bitju nejasno, vriska-jočo radost.

— Nu, zdaj je dobro! — rekla je dobrodušno teta Liza, ki je s čutjem umela Zinino radost. — A ko se malo navadiš, tedaj bo povsem dobro. Nu, vstani zdaj hitro, takoj ti pošljem Matrénó, ona bode tvoja „kamerfrau“; vse, kar treba, ji ukazuj; jaz pohitim svoje pojiti s čajem, tvoj soprog, glej no, je ves sestradan... Da, — dostavila je nakrat resno, — ta bode pravi vaški gospodar, njemu se še navaditi ni treba: to ima že v krvi!

— Tudi jaz bodem, teta! Videli boste, jaz čutim, čutim, da tudi bodem! — vzkliknila je Zina zmago-slavno.

— Nu, daj Bog, — odgovorila je sè srčno resnim glasom teta Liza! — Daj Bog! Boljšega ni treba, nego da imata mož in žena enake okuse in želje. Ako pa mož na to stran vleče, žena v drugo, in otroci, ko dorastejo, morebiti potegnejo še v tretjo, tako ne more biti kaj dobrega, pravega družnega življenja nikdar ne more biti. In zdaj, hčerka, vstani, če ne, se jaz s teboj zaklepetam in vse ostavim brez čaja. Vstani, vstani, a jaz ti Matreno pošljem!

Teta Liza je odhitela, bojé se še daljše zamude, a Zina je skočila iz postelje in se jela oblačiti.

Čutila je v sebi neko novo, svežo bodrost, ne ono, katera jo je prej silila, da je noréla, kakor otrok, a neko novo, kakor bi hipoma dorasla in umela nekaj, česar prej ni vedela.

„Da, seveda, — mislila je ter se brzo oblačila, — ako moram živeti na deželi, postati moram prava deželanka, kakor pravi teta Liza. Toda kako se napravi to? Kaj mi je treba delati, da bodem taka?“ — Tega si še ni mogla povsem jasno misliti. — No, nemara, najprej ne smem misliti o Petrogradu, t. j. ni o sorodnikih, ni o vseh teh glediščih, koncertih, plesih, katere sem prej tako ljubila tam. Ako misliš, jameš jih gotovo tudi želeti, dolgočasiti se, a to je že slabo... Glej, tudi oblačiti se bo treba prostéje. Toliko so ji našili, a zakaj ji bode vse to tukaj! Kako priprosto sta bili teta Liza in Liza oblečeni; saj ona ima bistro okó, da vidi, v kaj je kdo oblečen. Resnico je govoril tedaj Aljoša, da so vse te cape v Jablanah nepotrebne; vedno je svetoval, naj si napravi kolikor možno malo, no Héléná je z vso silo hotela napraviti sestri lepo balo, a madama Berifon, njihova šivilja, se je kar zgrazala, ko je čula, da ženin svetuje, oméjiti se na tri — štiri obleke.

— To je nemogoče! — rekla je skoro nevoljno. — No, upoštevala bodem vašo vas (a kaj vas žene, mademoiselle tja, ko ste še tako mladi!) naredim vam same proste toalete, popolnoma primerne za deželo.

In toalete so bile narejene, res, prelestne, izborne, odlikajoče se v oni izbrani prostoti, katera bi bila povsem primerna za kako francozko chatelaine (dvorjanko), ki živi jeseni na svojem gradu, no Zini so se zdele tukaj, v samoti Samarske gubérnije, uprav smešne in neumestne.

— Da — rekla je sama sebi, — vse bodem tako

delala, kakor teta Liza in Liza, tako bodem živela, kakor oni živita! Nikakor nočem, da bi o meni govorili: „Glejte petrograjsko gospo!“ In Aljoša bo tedaj še bolj zadovoljen, a zdaj vem, da se na tihem boji, da ne bi se „navadila“ na vasi, in vsi drugi gotovo tudi mislijo: kje je ona za deželo. A vendar se navadim in prilagodim! Vsemu, vsemu se navadim!

Ustavila se je sredi sobe in se radovala zaradi tega, ker je čutila, da se „navadi“ tega zelenega polja, ki se je videlo skozi okno in se razprostiralo daleko, daleko in se družilo tam na obzorji z nebom.

(Pride še.)

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji človeškega telesa.

(Dalje.)

Govoré o kretanji, naj izpregovorim še kojo o pristojnosti. V pristojnem človeku pozabimo na nedostatek kakega družega lepega svojstva, ker iz pristojnosti se razvija miloba, ukupni izraz harmonijske, ugodne človeške podobe. A pristojnosti treba se je učiti, ker ona ni prirojena. Ali žal, da se v sedanjem času prav lahko pozablja na vzgajanje in razvijanje pristojnosti. Seveda se je tega treba učiti v mladosti, dokler se morejo še mišice in členi vravnati, in ko so slabe navade še lahko odpravljlive. Opaža se žalibog čestokrat, da se nekateri mladeniči ravnaajo preslobodno v obleki in manirah za odraslimi ter mislijo, da so sè svojim osornim ponašanjem dosegli vrhunec naobraženosti, dási se niso še niti začeli učiti pristojnosti. Roditelji mislijo, da se vsega tega naučé pri učitelju plesa, ali tu se dan danes več ne uči pristojnosti, čemur niso krivi niti učitelji, ker moderni svet zahteva, da se deca izvežba čim preje, da more kar najbrže plesati valčke polke in druge take plese, kjer gracija ni možna radi karakterja takih plesov in radi preneglega kretanja. Ne pohajajo se sedaj učilnice plesa radi pristojnosti in gracije ampak radi veselja in družtvene potrebe, da more mladež odskakati nekoliko plesov, dási ni še odrasla za takove zabave.

V čem obstoja tedaj šola dobrega in lepega držanja? V telovadbi, ako se s telovadbo more spojiti korist in negovanje zdravja z estetičnimi zahtevami, ako se s telovadbo ima doseči lepo držanje razven krepjenja telesa, tedaj ima ostati telovadba v gotovih mejah kakor je bilo nekda v Grkih, ko niso gledali, da bi bili ljudje le močni ampak tudi lepi. Zato treba učiti mladino, da lepo stoji, lepo hodi in vaditi jo je treba v kretnjah, kolikor jih dopušča človeška narava.

Obilo greši sedanji svet, ker ne mara za pravilno naravno telesno lepoto, temveč teži le za umetnimi, krivimi lepšali. Kdor si lahko napravi taka umetna sredstva ter jih ume narediti po modi, on misli, da je vse storil za lepoto svojega telesa. Ali nek pisatelj trdi po vsej pravici, da samo one lepote, katere imajo naravno, har-

monijsko arhitekturo telesa, le take, da se morejo ponášati s svojstvi, koja pripadajo lepi človeški podobi naj si bo v držanju ali kretanju.

Naj izpregovorim še o človeških udih, o rokah in nogah.

Nečem tu le spominjati fizijognomike to je one znanosti, po kateri bi hoteli nekateri ugibati o značaju človekovem in sicer po tem, kako je ustvarjena in kako je roka velika, o tem izpregovorimo, ko bomo govorili o negovanju naše kože. Ali pripomniti pa je tu le, da je bila roka od nekdaj eden najplemenitejših delov telesa, s kojimi je človek hotel pokazati svobodo v svojem postopanju. Tako je na svetu maloktera vera, v kateri bi se ne rabile roke v izvrševanju njenega obreda. Ali jih vzdigujemo proti nebu, ali jih pa sklepamo v znamenje, da se moramo za časa molitve ogibati vsakega dela. Tako tudi prisegamo z roko. In ni li rokovanje znamenje dobrohotnosti in prijateljstva? Ne zastopa li v našem narodu udarenje roke v roke katero koli pismo?

Kar se tiče oblike naše roke, odrejena je že od narave in od stare kiparske umetnosti. Njena velikost je relativna, t. j. ona mora biti razmerna (proporcionalna).

Roka v pravem pomenu besede ne sme biti ni kratka ni okrogla, ampak podolgasta, a prsti morajo tudi biti vedno tanjši in okrogli. Nohti ne smejo biti preveč izbočeni, ampak ovalni in ne okrogli. Tudi beli mesec na nohtu je treba, da se vidi povsem jasno. V obče ne sme roka biti nikdar tako tolsta (debela), da se v njej izgublja arhitektura njene gradnje, seveda tudi ne suha, da bi iz nje strčali členki in kosti. Obliko roke je treba vaditi že v detetu.

Paziti je treba nato, da deca ne sesa prstov, ne grize nohtov in poka s členki, da se ne poreže z nožem ali drugim ostrim orodjem. Kdor želi imeti belo, mehko kožo na roki, naj jo varuje pred solncem in zrakom z rokavicami, a zvečer naj jo pere z vodo in glycerino. One lepoticke, ki morajo po zimi delati v mrazu in v mrzli vodi, naj si mažejo roke z coldcreamom, ali naj si umivajo roke zjutraj in zvečer z vodo in glycerino, one pa katerim se roke poté pri delu ali igranju na klavir, naj si jih le obrišejo, a potem osušijo s praškom.

Seveda je treba, da se negujejo tudi nohti kolikor možno, kajti tudi najlepša roka bode nelepa, ako so na njej zanemarjeni nohti.

Opomniti je še, da se marsikateri prst ne more odlikovati z lepo in naravno obliko radi nelepega običaja, po kojem se nosijo mnogi in težki prstani, kar sicer izdaje bogastvo dotične osebe, a gotovo ne dobrega njenega ukusa.

Običaj, da se nosijo prstani na roki, izvira morda od tod, da so se na prstih nosila vsakojaka sredstva, s kojimi so se imele bolezni in „uroki“ odvrčati. Že kaldejski knezi so nosili prstane. Grki so nosili iz početka samo po en prstan in to, da so ž njim pečatili, a o Aristofanu znamo, kako je v enej svoji komediji bičal tedanje gizdaline, ki so nosili prstane do nohtov.

Tudi v Rimljanih je rabil nekdaj prstan le kot pečat; pozneje so se pa delili prstani kakor sedaj sve-

tinje, kar je seveda znižalo vrednost prstanov, ker se je že takrat kakor sedaj preveč sipalo takih odlik. P'ozneje je postal prstan Rimljanom simbol ženitve, kar je obdržala tudi naša cerkev ter ga podala tudi vladikam v znamenje njihove vezi s cerkvijo.

Razpravo o roki končujemo z besedami nekega pisatelja: ako se na lepo ustvarjeni roki kaže fina organizacija človekova, na držanju in kretanju roke se pa kaže njegova odgojenost in naobraženost.

Potem kar smo rekli o roki, bode nam tem lažje opraviti nogo.

Tudi v nogi ne sme arhitektura kosti biti zakrita z mečo. Istotako mora biti velikost in dolgost noge relativna, primerna mora biti višini in debelosti vsega telesa.

Pravilno ustvarjena noga je spodaj med stopalom in peto lepo izdolbena, ali ako je ta zaokrožek previsok, ne more noga biti lepa kakor tudi ne, ako je noga ploščata.

Nabajajo se cela plemena, katerim je prirojena prav neka in samo neka vrsta nog: n. pr. Židje so ploskonogi, a Francozom je prirojena visoka noga.

Lepa noga krasi človeka. Goethe pravi o njej: Lepa noga je oni del človeške lepote, koji ostaja celó do najvišje starosti in krasi tudi starko.

Pri nogi se pazi seveda najbolj na obliko in na držanje. Eno in drugo treba je gojiti že v mladosti. Zato je treba osobito paziti na formo obuvala. Tako je za mladino prav neprimerno, da se jej dajejo čevlji z visokimi rtastimi petami*). Na takih petah se noga rada zvine, kar je lahko opazati baš na ženskem spolu.

V starih narodih so bile v običaju tri razne forme obuvala: papuče, cipele in čevlji. Najstarija in najjednostavnejša obutev so bile sandale, neka vrsta papuč (ki je sedaj prišla zopet v rabo po Kneippovi metodi).

One tri temeljne forme obuvala starejših narodov so obdržali tudi v poznejši dobi, samo da je moda na njih kaj menjala. Tako so bile pete iz početka nizke, a v XV stoletju so že bile tako visoke, da so se plemenite gospe morale naslanjati na svoje dvorkinje. In ni li bila smešna ona srednjeveška moda, ko je bil rt od čevlja dolg poldrugi lakat ter se je moral takov kljun na čevlju privezati na koleno, ker drugače ne bi se bilo moglo hoditi?

Kakor se marsikatera noga kvari radi forme obutve, tako se zdi marsikatera noga nelepa radi nelepe hoje, a ta je često posledica pretesnih cipel.

Zato ne pomaga zakrivati nogo in jo siliti proti njene naravi v obliko in držanje, koje jej ni prirojeno in koje ni primerno ostalemu telesu.

Obžalovati moramo one lepoticke, koje stisnivši s težko muko nogo v tesno cipelico šepajo po ulicah na visokih petah nevedé, da noga ne sme biti premajhna, ako hoče, da bode lepa in nevede, da uprav s temi tesnimi cipelicami škodijo i hodu i držanju in zdravju in

*) Hvala modi izginile so sedaj vendar one grde neestetične pete kolikor za mladež toliko tudi za odrasle ljudi, a nadejati se je, da se ne povrnejo nikdar več. Op. prel.

kar je zanje najhuje samej lepoti. Zaman je siliti narav umetnimi sredstvi v take meje, koje niso in ne morejo biti primerne; nprav hoče, da na vsak način vrže se sebe to sužnjost; pa hoče vsak hip izdati svojega okrutnika in odkriti ga svetu.

Prav pravi Goethe!

Na peti se s lakta visoko uznesi,

Svedj ostat češ ipak onaj, koji jesi,

Márica.

Poleti zvečer.

Na vrtove, na poljane
Lega tajnotesen mir,
Ob zidéh nemirno bega
Netopir.
Solnca zatega naslednik,
Mesec vstaja od planin,
Kot nekdanjih dnevov zlatih
Lep spomin.

Anton Medved.

Štirperesna deteljica.

Oj, deteljica štirperesna!
Kdor tebe najde, njemu sreča vzklije,
Uči nas vera ljudske pojezije.
I jaz iskala tebe sem za mladih dnij,
Gojé si v srcu srečežejnem upe
Na srečo... Sreče pa ni bilo in je ni,
Čeprav sem včasih našla te na kupe...

Márica II.

Denar in sreča*

Spisala Márica.

„Veruj mi Irma, vse dá, vse nadomestuje ti denar.“

„Dobro, noben oblak torej ne sme več kaliti tvoje sreče.“

„Oh, in ko bi bilo samo to, samo ona sreča, ki smo jo občutili v trenutku, bilo bi dosti. Le pomisli: ubogi moj oče belil si je glavo od zore do mraka, da se mi je smilil v srcé. Delale sva tudi me dve z materjo ali kaj, koliko moremo pomagati me žene? Stanovanje

*) To povest sem spisala že pred leti, a bila je ves čas založena z drugimi mojimi rečmi med akti pokojnega, nepozabnega Kersnika. Predno je odšel v Gleichenberg zdraviti se, jo je pregledal ter tu in tam popravil kaj malega in dejal svoji so-progi: „Ta je dobra, pripravljena je za tisek“. Dasi bi danes pisala marsikaj drugače, vendar jo pustim nespremenjeno saj je spis eden mojih prvencev.

Pisateljica.

drago, dasi zaduhlo, tesno in nelepo; oh, če pomislim nazaj, stresem se vsa. Neverojetno se nam je zdelo in in vendar je bilo res — na očetovi srečki je bila ona osodepolna številka, katero so tiskali po časnikih. Ubogi prej, dobili smo štirideset tisoč; naša prva misel je bila tedaj: v pokoj na deželo! Sedaj smo tu, kamor sem tudi tebe povabila“.

Solnce se je bližalo zahodu ter skozi veje košate bukve obsevalo v pogovor vtopljeni, mladi dami.

Starejša v popolni žalni obleki se svetlo plavimi lasmi in temno višnjevim očmi, ki so sedaj zrle takó mirno in neobčutno pred se, kakkrat vzplamtele v živem ognji, imela je na prstu poročni prstan. Žalovala je po svojem soprogu, s katerim je bila združena še le pol drugo leto.

Druga, nekoliko mlajša od prve, opravljena v preprosto belo, rudeče obšito obleko, imela je temne lase, milobe polne oči, ki so zrle sedaj takó zadovoljno in srečno v svet iz pod srednje visokega čela. Njen obraz ni imel takó pravilnih potez, kakor oni njene družice, a bil je milejši in prijetnejši.

Stanovali sta dolgo let v isti hiši in v istem nadstropji v mestu, dokler se Irma omoživši se ni preselila drugam.

Pred štirimi meseci je ostala vdova ter šla zopet k svoji materi, od koder jo je Milena Bernetova povabila k sebi, da se razvedri.

„Glej, kakó diven zahod je nocoj“, pravi po daljšem molku Milena svoji družici.

„Krasen“, odvrne ta mirno.

Vstali sta ter stopili k vrtni ograji ter gledali tja, kjer se je potapljala žareča solčna krogla v morje.

„Pojdiva malo v vas, Irma, če nisi trudna.“

„Pojdiva, če hočeš“, odvrne ji ta.

Stopili sta skozi železna vrata na cesto.

Svet Ivan je skupina malih vasi z različnimi imeni in hiše so razstresene daleč okrog.

Vozna ovalna pot oklepa kakor reka, najlepši del tega kraja, prijazno dolino, na drugi strani te poti vzdiguje se svet v valovite griče, po katerih se belé male in večje hiše, lepe vile sé zelenimi vrtovi. Prebivalci govoré med sabo slovensko, dasi zna že vsak otrok italijanski in lepi prijazni kraj, ki je ohranil bolje od vseh okrajev v okolici tržaški svoj slovenski značaj, bóde marsikaterega nasprotnika v oči. Ljudje se zavedajo svoje narodnosti, imajo svoje pevsko in bralno društvo in radi se vdeležujejo slovenskih veselíc v bližnjem Trstu.

Ko sta prišli Irma in Milena po stezi raz grič na glavno cesto, legel je že mrak na zemljo in tam nad morjem se je pokazal meseca prvi krajec.

„Inteligenco našo moreš spoznati, Irma“, pravi Milena primši jo pod pazduho.

„Si-li znana z ljudmi po vilah?“ vpraša jo ta.

„Kaj še, ti ljudje so sami med sabo, sami „de“ in „von“ ter bogati židje, katerim ne manjka pohodov iz mesta; a našo narodno inteligenco naučim te spoznati.“

Irma je molčala in krog usten ji je legel lahek

ironičen izraz, ki ni ušel Mileninim očem in kateri je to delo jako hudó.

Šli sta še malo naprej tja do cerkve, potem se pa obrnili in šli nazaj isto pot proti vili, ki se je kaj lepó videla v nižavi z razsvitljenimi svojimi okni.

Hipoma je minola Mileni vsa prejšnja nevolja radi Irmine ironije, otroško vesela ploskala je z rokama ter vskliknila: „Hvala Bogu, lep dom imam“.

Potem sta pa molčé stopali navzgor in težko sopeč, vstopili v veliko, lepo opravljeno sobo v prizemlju.

„Oh tu-le je gospodičina!“ vzkliknil je pri vstopu mladih dam mož srednjih let, oblečen pol gosposko, pol kmetsko, sedeč z Mileninim očetom pri veliki podolgasti mizi.

„Oh, gospod Dolenec, dober večer, kaj prinašate novega?“ ogovori dobrovoljno in veselo Milena približujoča se mizi.

„Prosit sem prišel gospodičina, gospod papá dal mi je sicer veliko upanja, a vendar ne bom miren, dokler ne slišim iz vaših ust zagotovila — če se vam se bo zdelo ponižanje, gospodičina.“

Irma se je med tem počasi približala in ko jo je Milena predstavila, nagnila je prav malo svojo lepo glavo ter začujena gledala klanjajočega se novega znanca svojega.

Seli so krog mize.

„Torej, gospodičina, vi ste naš up, rešilna zvezda naša“; pričel je z nova Dolenec.

„Radovedna sem kaj bode zopet, le govorite gospod Dolenec, storila bodem, kar je v moji moči“.

„Bralno društvo naše imelo bode svojo jesensko veselico in prišel sem prosit vas v odborovem imenu, da sodelujete“.

„Glejte no, to je vse? Mislila sem Bog ve kaj bode po vašem uvodu“.

„Torej vi sprejmete, o hvala, lepa hvala; saj veste možkih moči že dobimo, ali ženskih moči nedostaje“.

„In kaj želite od mene, da deklamujem, igram, pojem ali kaj?“

„Sedaj ne vem še, najbrže pa vsega malo“.

„Bravo, ali čuješ Irma, vsega malo!“ In obrnivši se zopet k Dolencu:

„No in kedaj bode veselica in kedaj mi daste naloge?“

„Veselica bode prve dni prihodnjega meseca, naloge pa vam prineseta jutri ali pojutrašnjem učitelju in kaplanu“.

„Dobro, dobro, gospod Dolenec, moje slabe moči so vam na razpolaganje“.

„O, prosim lepo, gospodičina, preveč ponižni; vi ste naša rešiteljica in narodnjakinja, na katero smo ponosni“.

„Jako laskavo v resnici“, dejala je Milena smeje se in videč, da je Dolenec segel po klobuku in vstal, prižgala je svečo ter ga spremila do vrat.

„Kdo je ta čudni tipus?“ vprašala je Irma vrnivšo se Mileno.

„Vaški naš kavalir mu pravimo in ne zasluži v resnici tega imena?“

„Kaj pa je prav za prav?“

„Delalnico altarjev in nagrobnih spomenikov ima, mož je delaven, odločno naroden, ki izvestno ne manjka pri nobeni slovenski besedi. Ker je pa z damami jako galanten in poln poklonov ter za spremljevalca zdaj tej zdaj onej gospodičini, ali tudi vaškim dekletom, če je treba k narodni zabavi, pravimo mu vaški kavalir. Govori lepo in razumno, ker je veliko čital in videl precej sveta, videl začetek probujenja našega naroda in sam pomagal.“

Ker je Irma na vse to le molčala, in gospa Berné klicala v gornje prostore k večerji, vstali so vsi trije molčé ter šli po novih stopnicah navzgor.

Pri večerji je bila govorica o vaški inteligenci in gospod Berné ni mogel prehvaliti dovolj zavednih mož v svojem okraji.

Imel je preko petdesetih let, a zdel se je mnogo starejši, ker je bil jako koščen in slok ter že malo vpognen, popolnoma sivih las, in nosil dolgo sivo brado. Bil je rodом Tolminec in v njegovi rodbini govoril se je navadno le njegov materni jezik. Svojo hčer je že v prvi mladosti naučil slovenščine in pri tržaških veselicah je bila glavna diletantinja slovenska.

Gospa Bernétova, rodом Vipavka, je bila pridna gospodinja. Razsrdivši se nad kakovo stvarjo mrmrala je sama sé seboj še kakove pol ure potem ter Mileno zmerjala, navadno jo pa oboževala. Rada je videla ljudi v svoji hiši ter je je tudi lepo sprejemala, a v družbi ni ostajala nikdar; sramovala se je, ker je menila, da ne zna občevati, iskala je torej rajši po hiši kaj opravil.

„No, kos tvoje inteligence sem že spoznala“ je rekla družega dne Irma Mileni, ko sta sedeli na verandi pred hišo.

„Le čakaj, danes ali jutri pride nekaj, kar ti bo mislim boljše ugajalo od tvojega prvega znanca“.

„No, da, kaplan in učitelj; prvi bode stal pred mano s povešenim pogledom brez besede, ali pa bo pri vsaki besedi citiral kakega cerkvenega učenika ali evangelista; drugi pa neroden s temnim pogledom, kakor bi imel učence svoje pred sabo. Oh, poznamo to!“

„Veseli me, da misliš takó, tem večje bode tvoje iznenadenje“, in govorili niste več o tem.

Na večer sta šli zopet v vas in idóci mimo farovža stopita iz njega kaplan in učitelj.

„O živio! vzklikne prvi, a videč neznano damo, popravi hitro ter reče: „Klanjam se“. Milena seznani Irmo z njima in ker je bila pot dovolj široka, šli so vsi štirje vstrijc.“

„No, zakaj vaju ni bilo tako dolgo gori?“ vpraša Milena.

„Opraviti imava, saj veste koliko je treba predno se tu pri nas priredi „beseda“, odgovori učitelj.

„No in moje naloge ali je imate tu?“

„Prosim lepo, gospodičina, te prinesemo gori k vam formalno in corpore“, šali se kaplan.

„Prav; ali veste pa, da sodelujem samo pod enim pogojem, da namreč gospod učitelj zapoje solo: „Ko brez miru —!“

„Pojdite no, da nam spodi občinstvo iz dvorane sé

svojim basom“, odgovori kaplan in smejali so se vsi trije, saj se učitelj ni užalil nikdar, če so ga dražili radi glasu, katerega ni imel.

„Ali je milostiva tudi pevka, oh to bi bilo lepó!“ vsklikne učitelj, a ozrši se na Irmo in videč žalno njeno obleko, prime naglo za klobuk ter pravi: pardon!

„Ti, Mate, veš kakó naredimo? Priobčimo zanimiv program, nanj se pa nič ne pripravimo, ko bode dvorana napolnjena, tedaj pričneš ti: „Ko brez miru“ občinstvo zbeži, mi pa imamo njih vstopnino brez truda in muke“.

„Vi, gospod kaplan ste pa res preporedni — oh, kako lepa raketa! vsklikne Milena zroča proti morju.“

Druga za drugo so švigale v zrak in naši znanci obrnili so urno proti vili, od koder se je dobro videlo na morje, Lloyd je obhajal praznik in vžigali so se lepi umeteljni ognji vsake vrste, ki so švigali nad morjem, razkrojevali se v lepe zvezdice in zopet padali v morje.

Večerjali so zunaj in Irma se je tudi razvedrila med veselimi živahnimi pogovori, v katerih se je uljudno obračala zdaj do učitelja, zdaj do kaplana. Govorila je mnogo, lepo in zanimivo, da sta ona dva odidši dejala oba ob enem: lepa, prijetna žena!

Irma pa je legši dejala zevajoč: „Milena, takó mi bode vendar malo krajši čas!“

„No, kaj sem ti pravila?“ vpraša jo ta.

Za silo bode že, mislila si je Irma, dejala pa ni ničesar, da bi ne užalila svoje tovarišice.

Sveto-ivansko bralno društvo je imela svoj sedež v prvem nadstropji ene najlepših hiš ob glavni cesti.

Prostori so lepi, visoki in obširni, da bi bili lahko na čast marsikateremu društvu v mestu. Pri stopnicah je mala predsoba, iz katere se pride v dvorano, kraj te pa je na eni strani bralna, na drugi odborova soba.

V bralni sobi bilo je na večer drugega dne kaj živahno. Po mizah okrog ležali so novi in stari, med temi tudi jako zamazani zvezki slovenske Talije, po katerih so kaj marljivo iskali kaplan, učitelj in Dolenc. Dáši so imenovali že mnogo iger, edini vendar niso še mogli biti. Razven onih treh bilo je več udov, ki so prebirali časopise.

„Imamo jo, imamo!“ vsklikne kaplan; „izvrstni ženski ulogi, kakor nalašč za Irmo in Mileno.“

„Ali se ti sanja, dragi moj? Irma žaluje.“

„Oh, škoda, škoda; le glej tu le: O možje, možje, vi ste hujši nego jastrebi, hujši nego šakali, hujši nego sami tigri, a me postanemo tigrice in maščevale se bomo! To bi bilo kaj posebnega za njo.“

„Veste kaj, najprimernejša je bila vendar prva, kjer je samo ena žena in mi tudi jih ne zmoremo več.“

Pospravili so knjige in se odpravljali na odhod, ko se začuje po stopnicah zvenketanje vojaške sablje.

Vrata se odpró in v sobo stopi mlad, lepo vzrasten častnik.

„Oprostite, da sem tako smél ter se predrznem stopiti v vaše društvo. Ime mi je Emil Denkman in sem tu pri svetem Ivanu mesec dnij rezervni častnik.“

„O živio, brate, dobro došel, kaj govoriš tu takó

svečano, ali ne poznaš več svojega soseda iz gimnazijskih klopi, Vatroslava Daničiča?“

„Saj res, luč mi je prevzela vid, prišedši naglo iz teme sem! Zdravo, ti si pop, kakor vidim.“

Stopila sta si bliže, objela se in kaplan predstavi mu ostala dva tovariša, o drugih pa reče samo:

„Vidiš to so pa naši vrli udje, ki krepčajo zvečer tukaj svojo dušo, dasi bi potrebovalo njihovo teló počitka. Od kod pa ti prihajaš?“

„Prišel sem sinoči naravnost od doma iz Ljubljane. Veseli me, da ne bo tu-le takó pusto kakor sem se bal; upal nisem toliko.“

„In kar še pride!“ dostavi učitelj. Šli so v najboljšo krčmo ter praznili kozarec za kozarcem do pozne noči tedaj so pa bili precej glasni in vsi trije že pobratimi.

Emil Denkman je bil krasen mladenič. Črni lasje so bili nazaj priprosto počesani ter dajali njegovemu obrazu nekaj predrznega. Temne, izraza polne oči so gledale živo v svet ter svarile, da se sme na njih mladega gospodarja malo zanašati. Njegovo temno blede polt povišale so še male kakor lase črne brke. Oseba njegova je bila krepka in elastična.

Druzega dne popoldne ob četrty uri korakali so vsi trije po griči navzgor proti vili. Kaplan, majhen in droben, se je videl poleg orjaške postave častnikove še manjši, učiteljeva visoka, krepka rast zdela se je poleg Denkmanove pa trša in neokretnejša. Stopili so na verando, kjer sta, kakor običajno, sedeli mladi dami Prav blizu so že bili, ko jih oni dve zapazita. Irma se začudi, Milena pa prebledi kakor zid.

„Bila sva s kaplanom tako sméla, da sva vam privela prijatelja: gospod Denkman, gospa Irma Kastelčeva, gospica Milena Bernetova.“

Ta je dobila že zopet svojo barvo, vzdignila glavo ter ponosno ozrla se v stran, ko bi se morala pokloniti. Videla ni, kakó se ji je častnik globoko poklonil in videla ni tudi njegove ponujane roke.

Bil je to za trenotek vsem neprijeten položaj, iz katerega jih je rešila le Irmina zgovornost. Tudi častniku se je videlo iznenadenje; prijatelja mu nista prej povedala drugega nego, da gredó k mladim lepim damam. Milena je stala takó, dokler so vsi seli in pričeli govoriti, potem pa sede še ona na kaplanovo stran, govoreč kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo, zdaj z njim zdaj z učiteljem. Denkmanu ni pa za trenotek obrnila ne svojega pogleda, ne svoje besede. Pogovarjal se je ta le z Irmo prisiljeno in raztreseno.

Milena je sprejela ulogo v igri ter en „alt solo“.

Kmalu so odšli, ne da bi se bila Milena in Denkman pozdravila. Šalila se je ta še na strani s kaplanom in med tem je stal on pri vratih naslonjen ob svojo sabljo ter pogled obračal v Mileno.

Ko so vsi trije zunaj, zasmejeta se učitelj in kaplan prav glasno.

„Saperlot, stari grehi gredó na dan; videl bodeš, Mate, tu doživiva še kaj imenitnega. Daj no, povej kaj lepega iz svojega življenja, nič ne bodi žalosten, Milena

je čudna, saj še z nama je kakšen krat tako domača in zaupna, drugikrat pa naju komaj pozdravi.“

„Pričakoval bi ne bil drugače, ko bi vedel, da jo dobim, ne jezim se na njo, ah, divota, divota!“ pristavi poluglasno, kakor da je prej kaj lepega mislil.

„Divota, da te je tako vsprejela, kaj! Mož si pa mož, ona je obrnila glavo na desno, ti bi jo bil na levo stran ter odšel, ne ostal tam kakor spokorjen grešnik.“

„Nisem mogel in ne morem; kolikokrat in pri kolikih sem bil kriv, a spoznati nisem hotel svoje krivde; tu jo pa spoznam, ono dekle vpliva magično na moje moči.“

„Čast sva imela videti“, šali se kaplan.

Med tem sta pa Irma in Milena šli na vrt ter sli na klop pod široko razrastle in lepo napeljana trto. Na Mileninem obrazu je bil še vedno oni izraz kljubovanja in zmage, na Irminem pa porogljive ironije.

„Imela si se drugače vesti radi drugih dveh“, očita ji Irma.

„Ne radi onih dveh, ne radi vsega sveta ne znam zakrivati svojih čustev, ne znam se kazati drugačne, kakor sem v resnici“, odvrne Milena.

„Misliš, da sta mu povedala ona dva h komu gredo in koga dobode tu gori?“

„Ne vem“, odvrne ji kratko in nazdraženo Milena.

Onega večera so dolgo pili in pili v krčmi oni trije; pozno v noč pripovedoval je Denkmarr o svoji ljubezni in nezvestobi do Milene ter pri tem in obilem vinu, se tako omehčal, da je objel svoja tovariša in se zjokal kakor otrok.

Bil je otročji, prav otročji pri svojih šestindvajsetih letih in baš to je bilo, kar je na njem takó ugajalo.

„Danes je vtorek, v četrtek imate vaje, dajte, vzemite me za suflerja, prosim vaju, izpoditi me ne more, pa če me tudi, da jo le vidim, oh Mate, oh Slavko, oh Milena!“

Ganjeni do solz podprli so vsi trije svoje glave ter takó skoraj zaspali; vzdramilo in pripravilo k odhodu je je le petje vstopivših mladeničev.

Razburjena Milena je mogla ono noč le malo spati in zjutraj se je zbudila nenavadno zgodaj. Vzdignila se je malo ter zrla na spečo svojo tovarišico.

Irma je bila krasna. Črni razpleteni lasje so se vsipali ji po obrazu, lepo okroglo levo roko imela je pod glavo, desna ji je visela ob postelji. Lici je imela lahko zardeli, dihala je lahko, enakomerno. Milena ji je bila otroško udana, dasi je imela le dve leti manj nego ona. Poznali sta se že dolgo in ker Milena ni poznala in ni občevala z drugimi deklicami, mislila je, da prijateljica ne more biti drugačna. Imela jo je rada, dasi sta bili večkrat različnega mišljenja.

Ljubila je Irma prej in njo je ljubil bogat kupec. Stariši njegovi pa niso hoteli slišati o tej zvezi, ker je bila Irma uboga in ni se dopala njegovi materi. Ko je zvedela to ponosna Irma, prepevedola mu je približati se ji, ali pisati ji, dasi jo jo on tako prosil, da bi potrpela, da bodo stariši dali že pregovoriti. Ni ga hotela uslišati

in par mesecev potem poročila se je s penzioniranim majorjem, ki je bil gotovo trikrat starejši od nje in je po poldrugem letu zveze umrl ter ji zapustil razven-pokojnine tudi precej denarja.

Dolgo jo je gledala Milena vprta s komolcem ob blazino in z glavo ob svojo belo dlan, kar skoči Irma s svoje postelje k njej, objame jo strastno in strastno poljubi, da Milena ni znala, kako bi si razlagala to vzkipenje.

„Revica moja“, pravi Irma, „koliko časa sloniš že tako, gledala sem te ter komaj zdržala smeh“.

„Nisem mogla spati“, odgovori ji ona, ki je res bila bolj bleda, nego navadno.

„No seveda Emil te je dramil, sliši, pa je res krasen“.

„Lep je bil vedno“.

„Radovedna sem, če pride z unima, ko boste imeli vaje, to je jutri kaj ne?“

(Pride še.)

Mačica.

Srcé utriplje ti za mé,
Tako ljubo, tako živo!
Imam jaz mačico doma,
Njej tudi bije prav tako ...

Aj, modra to mi je žival,
Laska se mi, šegavo zré,
Usaja krempeljce skrivaj
In prede nežno: ljubim te.

Vida.

Ali sam ali v družbi?

Samota in osamelost! Na prvi pogled ne hotel bi nihče ločiti teh dveh pojmov, a vendar bomo razumeli razliko med njima takoj spominjaje se na skušnjo lastnega življenja! V narodnej pesmi „Le pridi, le pridi, Bom sama doma“, meni deklè, da razven nje ne bode pri hiši nobenega družega, še celó psa ne. Samota se torej ozira na telesnost pa se more rabiti le v duševnem pomenu. Naš dični Gregorčič poje n. pr.: „Gorje mu, ki v nesreči biva sam, a srečen ni, kdor srečo vživa sam“. V najsijajnejši družbi se čuti človek lahko osamelega, nasprotno pa je tudi mogoče, da sedi celo sam med svojimi štirimi stenami in vendar ne čuti osamelosti če mu v srcu vstajajo mili spomini in ž njimi podobe davnih srečnih dnij...

Sedaj preidimo na vprašanje, kaj je boljše za človeškega duha, ali samotno ali družabno življenje! Človek je ustvarjen za človeško družbo, a v posavski dolini meni narod, da kar je preveč, še celo s kruhom ni dobro, za-

torej vzemimo si pod noge srednjo — zlato pot, ne klanjaje se preveč družabnemu veseljačenju in ne ogibaje se s strahom samije. Kedor se odpove družabnosti, izbrisan bode kmalu kot čudak iz slojev človeške družbe, to seveda v usode milem slučaju, navadno pa ga obsodijo za nevljudneža, če ne še za kaj hujšega. Kedor pa se hoče bliščati po družbah kot svetla zvezda, mora biti tudi pripravljen na svoj . . . zahod. Človek, ki je vedno sam, postane jednostransk v svojih nazorih, duh se mu potopi v bledih sanjarijah, različni predsodki o svetu, človeštva in življenji in o sebi samem odtužujejo ga ga čedalje bolj človeške družbi, katera je prava pravcata mera in tehtnica za naše misli in dejanja. Iz samotanja razvije se ali bahač, prenapetež, ki je zaljubljen v svojo osebo tako, da bi pokleknil vsak dan po trikrat najmanj pred njo, ki gleda na ostale zemljane kakor na borne črvice ali pa postane samotar tako skrajno skromen, da bi najrajši prosil vsacega človeka oproščenja, da se še sploh drzne teptati travo. Oboje je smešno! Kedor živi dolgo časa sam za-se, začne se končno bati ljudij in vsega, kar prinese človeku življenje, naj si bo dobro ali hudo, tolaži se sem ter tja i z mislijo, češ, ne uživam veselja, ki nam je ponuja svet, zato pa tudi ne okušam bridkosti, katere je spremljajo. Vsaka božja iskrica do stremljenja umre mu, namesto, da bi napredoval, pa nazaduje, kajti ravno ovire in zapreke bodrijo duha in ga unemajo za delovanje, a misli samotarjeve krožijo svobodno po vedno istem tiru, brez spremembe, brez zaprek.

Samotarjenja slabe posledice maščujejo pa se še v drugem oziru. Samotar ali preveč zaupa ljudem, ker jih ne pozna in vsled tega ne uvaža človeških slabostij, ali pa je skrajno nezaupljiv radi predsodkov, katere mu je naredilo njegovo jednolično življenje, lastnega prepričanja pa nima. Človek sam samcat je slab, v slogi je moč. Nadalje jo samotarju tudi na kvar to, da se ne zna kretati prišedši v družbo. Brez ljubezni, brez prijateljstva teče mu življenje, a prijateljstvo, ta božja cvetka, je vredno, da se mu žrtvuje vse! Marsikateri seveda trdi, da se rad odreče prijateljstvu, kajti pravo prijateljstvo živi itak pre samo v pravljicah. Vse je sebičnost, vsaka ljubav stoji na kakšnem „računu“, bolje če zadostuje človek sam sebi. Ako pa smelo obsodimo baš ta nazor za posledico največje sebičnosti, ne more nam oporekati nihče, Kogar navdušuje zaupanje v samega sebe, da bi mogel i on sam biti svojemu drugu zvest prijatelj, ta ne more obupati nad prijateljstvom. Redek je sicer ta dar božji, bajka pa ni. Kakor zlato v ognji, skušajo se pravi prijatelji v nesreči. Kedor zahteva cvet in sad v istem hipu, vara se seveda pogosto. Prava pobratimstva se seveda ne sklepajo hipno, kar čez noč, sosebnost ne pri vinku, temelj trajnega prijateljstva je korenito medsebojno spoznanje, ki potrebuje za razvoj časa in odkritosrčnosti. In če ti je usoda naklonila srečo pravega prijateljstva, veruj in neguj si in ceni ta biser, kakor punčico v očesu in posveti se mu z vsemi svojimi močmi! Ne plaši se nobene žrtve, kajti, kar danes zahteva prijateljstvo od tebe, vrača ti oduševljeno jutri!

Družabnost in samotarjenje mora ostati torej v vednem ravnovesji na tehtnici človeškega življenja. Le tako ostane duh svež in ne opesa po delu. Človek mora pomisliti, da ga Stvarnik ni ustvaril njegove lastne ničevosti na ljubo, ampak da ga je postavil na svet kot uda vsega človeštva, kateremu mora koristiti. Življenje dobi še le svojo vrednost in važnost za posameznika z ozirom na vesoljno človeško družbo. Verige posamezni členi so brez koristi a zvezani v močno verigo, dobe pomen in veljavo. In če se utrga jeden člen, čuti to isti, ki jo rabi, takoj. Slično je i v človeški družbi.

Torej: „Ne plaši se znoja, ne straši boja, saj možko dejanje krepuje moža!“ Nemec pa pravi: „Gemächlich soll der Wurm im Staube liegen, Der edle Mensch muss kämpfen und wird siegen.“

In še nekaj! Pregovor pravi: „Povej mi s kom se pajdašiš in povem ti koliko si vreden!“ Drugi spet: „Kedor se druži z volkovi, mora tudi tuliti z njimi!“

Vsakemu je sicer dano na svobodno voljo, da igra norca ulogo na svojo roko, a razsoden duh iskal in našel bo gotovo družbo, katere je vreden ali katere je dolžen samemu sebi.

Za sklep pa še besedico, specijelno besedico ženstvu, kateremu se tako rada očita prevelika ljubezen do družabnosti. Na čast slovenskemu ženstvu vidimo se radi volje primorani izgovoriti priznanje, da v nas Slovencih doslej še ne poznamo te lastnosti pri naših ženah in dekletih v tem obsegu, kakor se nahaja to v drugih narodih. Dal Bog, da nam i bodočnost nikoli ne prinese prilike, opozarjajoče nas na oni znani pregovor, ki opominja, naj se ne hvali dan pred zahodom.

Naj stori žena še toliko za občni blagor, za narod, letaje iz jednega društva v drugo, naj priredi in vodi še toliko zabav za radodarne namene, če poleg tega zanemarija svoje dolžnosti kot mati ali gospodinja, dvomljiva jej čast!

Še slabše pa je, ako svoje strasti do zabav žrtvuje ugodnosti domačega ognjišča, izpodkopavaje mu temelj z žrtvami, katere zahtevajo njega družbe od nje v denarnem oziru. Ali . . . jednakopravnost za oba spola! Tudi nekateri „častiti“ očetje imajo ne navado, temveč razvado, da morajo iti vsak večer med piske bratce, kjer popivajo po vso noč, dočim doma žena v skrbeh, kaj bo dala drug dan deci za lačni želodec, ne more zatisniti očesa!

Torej vse, kar je prav in kar ni mogoče, tega še Bog noče! . . .

Po nemškem priredila Márica II.

Vzbujajmo v svojej deci resnicoljubnost!

Človek se mora včasih nehoté diviti, koliko modrosti skriva se v priprostej luščini narodnih pregovorov, le žal, da jih dandanes vse premalo uvažujemo, namesto,

da bi se jih držali kakor najboljših pravil za življenje. Saj so otroci stoletne narodove skušnje in „glas naroda, glas božji“!

Tako se tudi pravi, da kedor laže, tudi krade. Kolika žalost morala bi biti za stariše, ki so zasačili svojega ljubljence na prvej laži! In prav vzgojevalna sredstva, katerih se poslužujejo pri prvej laži, odločilna so za razvitek značaja za vse življenje. Nekateri stariši so v tem slučaju prestrogi, nekateri se tolažijo s tem, da otrok sploh ne ve, kaj govori, nekateri brezvestni, ki sploh ne umevajo svojega važnega poklica, veselé se celó na zvijači, s katero se je izrezal njih „nadebudni otrok“ ter se rešil zaslužene kazni s pomočjo laži. „Laž v sili!“ tolažijo se in sploh in ne uvažujejo take „malenkosti“. Vsaka brezbriznost in popustljivost pa se osveti in sicer nikjer ne tako, kakor ravno pri vzgoji mladega naraščaja. Stariši in vzgojitelji morajo torej že zgodaj, kakor hitro se jame zavedati gojenec, skrbeti, da govori resnico, sosebnó pa, da njih samih nikoli ne dobi na laži. Besede mičejo, vzgledi vlečejo. V prvej mladosti uče se otroci vsega itak le s pomočjo velicega daru za posnemanje, in kako se naj razvije iz otroka dober in blag značaj, če je primoran posnemati slabe vzgleda?

Človeško življenje nanese tako, da nam često položi na jezik „laž v sili“, a otrok, ki ne zna razlikovati med obema — jednako „dičnima“ sesticama, naj ne ve o nobenej. Naravna posledica je, da otrok čuti krivico in premišljuje o njej, ki se mu je zgodila s kaznijo za laž, slišavši, da odrasli vendar lažejo.

Koliko preglavice povzročajo otroci odraslim s svojo radovednostjo, o tem nam pač zna mnogo povedati vsaka mati! Jedva je rešeno jedno vprašanje in že je stavljeno drugo. Kakšen naj bo odgovor, ako mati vidi, da ne more in ne sme otroku povedati resnice? Ne laži se otroku nikoli, sosebnó pa slučajno navzočim na ljubo in v zabavo z nekim gotovim povdarkom ne, kajti bistroviden otrok spozna takoj, kam pes taco moli! „Premajhen si še! Ko zrasedeš, razumel bodeš vse!“, tako naj se pomiri mali radovednež in pametna mati naj njegove nemirne misli skriva, da otrok ne opazi smotra, prevede na drug tir.

Jako škodljivo je tudi, ako kažeš otroku svojo nezaupnost, prašaje ga ob priliki: „Ali je pa tudi res, kar si mi povedal?“ Naša deca niti sanjati ne sme o tem, da bi jo smatrali zmožno, posluževati se proti nam tako velike napake! Vsak tak sam mora užaliti nepokvarjeno otroško dušo. Otrok, opazivši, da nimaš zaupanja vanj, postane nezaupen, nezaupnost pa je mati laži, oboje pa posledica napačne vzgoje, kajti „daru laži“ ne prinese nihče seboj na svet.

Pozor torej, stariši in vzgojitelji, sosebnó pa ve matere, kot naravne vzgojiteljice, da vam vaši otroci kot propalnice v poznejših letih ne bodo očitali slabe vzgoje!

Priredila po nemškem Márica II.

Galerija ženskih slik.

Beleži Kamnoselski.

II.

Tinea.

Rože je na vrtu plela,
Pela pesemco glasno.

S. Gregorčič.

Vrt je bil njena lastnina, ta vrt je bil nje mladost, njena sreča, njene sanje, njen up, njen raj, njeno vse. V tem vrtu je prežila najlepše dni svojega življenja, — da, napleše in s tem vrtom spojeno je bilo vse njeno bitje, njena duša. Ona sama je pa bila živa cvetka v tem vrtu, cvetka, brez katere bi moral ugasniti ves čar vrta, ako bi izginila iz njega, ako bi jo utrgal kedo...

In izginila je, utrgal sem jo jaz, vtrgal v gnjevu svojega srca, v obupu svoje duše...

Temno je bilo moje življenje, po onem usodepolnem sestanku na smrtni postelji blede Klare jelo se je tamniti. Zašel sem v mračni labirint, kajti podoba Klare stopila je ož, da ni stopila nikdar! med moje življenje in luč sveta, da je bilo omračeno moje duševno oko po sanjah o nerazločni sreči človeškega srca. Potem je prišlo, kar je moralo priti, kar je bilo naravno.

V labirintu so me prav kmalu obdale sovražne sile, — kdo jih ne pozna, kdo? To so one sile, ki tirajo nedolžnega, nevednega človeka v žrelo pogube in on jim sledi, ker boljšega ne vidi, ne pozna.

Ko pa je prepozno, jame ječati duša v obupu, v spoznanju, da je ostala jasna sreča zunaj, zunaj v svetlih višavah, kamor se ne more dvigniti nikdar več, ker je — prepozno!

A zakaj prepozno?

Li ni srce zmožno ljubiti, da-si je spoznalo bridki kelih življenja, dasi je v zavesti bližajoče se pogibelji? Vsaj je čisto, vsaj vanje ne more ničesar, kar ni od Njega, Najvišjega! Zakaj bi ne bilo srečno i ono, saj je sreč obilo in raznih na zemlji in kako jasne, visoke, nad vse zemsko vzvišene sreče so onih src, v katere je zgodaj udrlo izpoznanje o ničevosti, o nizkosti sveta!

A najti jo?

Kje? Kdaj jo iskati?

Kje je jasno bitje, na čegar perotih veje nebeški zór take sreče?

Obhodi ves širni svet, beži za divjim hrepenenjem svojega srca — zaman, zaman ves trud! In vendar je nekje, mora biti nekje! Glej za ono daljno goro, kako sije ondi tajnostni zor in iz njega se čuje sladek, ož tako vabeči klic: „tu, tu sem, trudni popotnik, tu-sem!“ In ti bežiš, da ti krvavi telo in duša, — ko pa si dospel na oni kraj, kaj si našel? Vse, vse drugo, kar ti navdaja bolno srce z gnevom in mrznjo, a nje nisi našel; naposled omagaš in utrujen se odpoveš temu, česar nima, česar ne premore trhli svet.

Ko pa si tako brezupen žedel, ko ti je postalo življenje tako neznosno breme, tako prazna, brezpomembna last, tedaj ti je stopila nenadoma pred oči podoba deklice, z očmi, s smehljajem in sladko vabečim glasom, da najedenkrat meniš: ona, ona je, ki je klicala iz ne-

besne zore! Sredi cvetja stoji na svojem vrtu in se ti smehlja nagajivo sladko, oko njeno pa pravi: glej, ne dvomi več, jaz, jaz sem, saj nisem mogla drugače, toda hiti, vzemi me v svoj zavičaj, da me ne doboče drugi, nevredni!

In ti?

Saj ni več dvoma v tvojem srci: — ona je, tvoja jasna, nadzemska sreča, za katero si prebežal ves širni svet, za katero si klical zaman

I v mojem srci ni bilo več dvoma, v mojem, nikdar razumnem, a čez vse zemske meje fantastičnem srcu!

Kako hitro sva se umela! Jeden pogled, jedno vprašanje, jeden stisk roke in bilo je, kakor bi se bila posedovala že dolgo, dolgo let.

Po tem sva jela sanjariti, ob jutranji zori, ob luni in večernem mraku, ko je v sladki grozi šuštel drevje in očitalo — prepovedano ljubezen. A sanjala sva nebeško, o dnevih, ki imajo priti, takih, da jih ne premore svet drugod, nego ondi, kjer bodeva živela midva, združena za večno. In to so bile sanje, o kakoršnih nikdar ni slutilo njeno mlado srce.

Ko je stala sredi vrta in pila besede moje ljubezni, ki so peneče se dvigale iz globočine moje prepolne duše k njej, tedaj je zrla v nebo, odsotna, a cvetice okrog nje so jokale, — ker lepši raji vstajali so v njeni lepi duši in vsi ti raji postanejo resnica, saj tako je čitala v njihovih očeh, vere, ljubezni polnih.

V tem so se nabirali oblaki, da pošljejo svojo mrzlo nevihto na vrt teh lepih sanj — oj, da bi bilo ostalo jasno; morda se najlepše sanje uresničijo le tedaj, ako jih ne moti ničesar, kar je nižje od njih? Kdo ve?

A zmenila se nisva, le tu in tam je zarežalo kako zlobno, nepopisno zlobno lice v svetlobo najinih sanj, zahreščala kaka sovražstva polna beseda v harmonijo najinih duš in naju prestrašila, kakor bi bila mrzla smrt.

Ko pa se je bližala opasnost, nu, tedaj se je zgodilo, nad čemer se je zgražal svet . . . nečega dne so zapeli zvonovi gori v visokih linah in pred oltarjem je stalo dvoje prestrašenih ljudi — jeden hip in iztrgala sva plen iz žrela javne zavisti.

Je - li bil to srečen dan?

Oj ne, ne! Bil je dan tamnega pogreba, spremljanega od pošasti s človeškimi lici, a peklenškega izvora.

Potem je postalo mirno, . . . za kako ceno!

„Kje so sanje, kje! Oj daj mi moj raj nazaj, daj mi moj vrt mojo mladost, daj mi moje deklestvo, mojo svobodo mi daj spet!“

Na stolu medli vela cvetka, upadla je in strta . . . mračno je v sobi. Nebo je sivo prepreženo z jesenskimi oblaki in ostre kaplje padajo na okna. S težkimi koraki merim sobo, — tedaj se zgrudi pred me na kolena, roki vije v divjem obupu in ječi:

„Davoin moje sanje! Kaj si mi obetal in kaj si mi podal?“

„Moje srce in dušo“

„Tvoje srce? Ha — jaz le vidim sive stene te pu-

ste sobe, vse drugo so bile torej puhle fraze? Lažnik? Slepar oni, h kateremu sem zrla kakor k Bogu? Vse, vse izgubljeno! Oj vzemi mi še to bore življenje, vzemi mi je!“

Po kolenih se vleče za manoj, ki se bližam mizi, na kateri je samokres.

Vse široko brezдно videl sem h kratki odprto — — tu, tu notri pogreznil bi njo in sebe! Živi, kdor moreš! Roka se je stegnila po samokresu, a njena je zgrabila h kratu po njem, — kratka borba, v sobi nekaj zagrmí in tema je postala okrog mene

Sedaj sem zopet na nogah: blede lice še, medle oči in otožna poteza resignacije okoli ust, kadar se pogledam v zrcalu. Ona istotako blede, upalih lic, veliki sanjavi očesi pa globoko v jamah.

Kadar se ozreva drug drugemu v oči, sine čez obraz neumljiv smehljač, oko pa beži v daljavo, nekam, nekam proč, iskat necesar, kar je nedosežnega. Oba sva utrujena od predolgega potovanja po nadzemskih daljavah in pravi svet je nama takoj tuj.

Kako veliki dve zagonetki!

Ko pa pogledam nanjo, zdi se mi, da vidim cvetko sredi tihega vrta ondi ob belem gradu, po njenem lici pa se razlije vprašujoči svit, katerega bi si ne mogli raztolmačiti vsi modri Kerubi

Le jedno je jasno: ne išči sreče, komur je enkrat obolelo srce, lahko jo je najti, a teže izpoznavati — pravo.

Književnost in umetnost.

Пестрые рассказы, napisal A. П. Чехов, Издание девятое. Črtica za črtico je lepša in ugaja ti vedno ona, da ne moreš od nje, ktero baš čitaš. To je v pravem pomenu ruska — prelest! Takó priprosto bi se zdele navadnemu čitatelju, tako naivno nedolžne, saj v veliki večini še govora ni o ljubezni, dejale bi osemnajstletne deklice! Ali koliko duha, koliko opazovanja, koliko fine, koliko finega sarkazma, humorja in koliko globokih misli je v teh črticah! Jaz sem gotovo hvaležna nekomu, ki me je opozoril na to knjigo, morebiti bode tudi meni kdo, ako jo prečita, ker jo vsem priporočam prav toplo, seveda tistim, katerih ni strah pred ruskim leposlovjem in -- ruskim jezikom.

Cena knjigi je 1 rubelj, a dobiva se v Petrogradu, izdanje A. S. Suvorina.

Nov roman. Grof L. Tolstoj je spisal, kakor poročajo iz Petrograda, nov roman, ki pojde skoro v tisek.

Razno.

Reforma ženske noše. Najnoveja prikazen, ki spremlja gibanje modernega ženstva, je med drugim i strem-

ljenje za reformo ženske noše. Ob priliki berlinskega ženskega kongresa se je javno izpregovorila o tem predmetu marsikatera beseda, vrhu tega ustanovilo se je v Berlinu posebno žensko društvo, katerega glavna naloga je, da reši to iz zdravstvenega stališča jako važno vprašanje. Ravno tam so se poklicale v življenje in poverile z izdelovanjem reformovanih ženskih oblek posebne izdelovalnice. Nek dunajski modni list je razpisal pred kratkem darilo onemu, ki izumi najboljšo spremembo ženske obleke, z ozirom na zdravje in praktično rabo.

Iz navedenih pojavov se lahko razvidi, da se je ženstvo poprijelo tega predmeta z vso resnostjo, katera pa mu vzlic temu ne pomaga, kajti prav to ženstvo, ki koketuje na jedni strani s svobodo, dá se tlačiti na drugi strani od trinožke mode.

Nova obleka naj bo vzor iz zdravstvenega in praktičnega stališča, a vendar naj ne žali mode, to je namreč vodilna ideja ženskega stremljenja, ki smeši razum prav tako, kakor današnja moderna ženska noša.

Tukaj se mora postopati radikalno. Ali napovedati boj največjemu sovražniku našega zdravja — modi —, ali pa rajši pustiti vse pri starem, kajti vsaka polovičarska reforma bila bi le nekak pesek v oči! Največji uspeh, ki nam ga je pričakovati od te ideje, bo pač nova moda, ne ptič, ne miš, ki pa ne bo ni za las mileja našemu zdravju od sedanje.

Ceprav pa se nam Slovenkam očita, da smo povsod najzadnje, vendar je mogoče, da prekosimo v tej točki glasovite sestre, nezmotljivega kulturnega naroda, kajti imenitna slovenska žena, jedna izmed najdičnejših hčerk majke Slave, obeča nas seznaniti s stalno narodno nošo, ki se bo gotovo ponašala z vsemi vrlinami, odgovarjajočimi zdravju in praktičnej vporabi.

Po nemškem priredila Márica II.

Slovenski operni pevec, Naval-Pogačnik, žanje, kakor poročajo dunajski in za njimi italijanski časniki, obilo hvale in slave v gledišči „an der Wien“, kjer se poje Puccinijeva opera „La Boheme“.

Kolesarstvo in zdravje. Zdravje in moč je glavno orožje človeku v boji za obstanek. Kedor hoče vztrajati v tem boju, mora skrbeti, da mu to orožje nikoli ne zjavi ali pa postane celo nerabno. „Ali je to gotovo?“ — Ali mi to in ono ne bo škodovalo?“ Taka in jednaka vprašanja so vedno na dnevnem redu. Gotovo je, da so vprašanja celo umestna in njih prava rešitev bi morala biti prva skrb vsacega mislečega človeka, kajti v zdravem telesu biva zdrava duša.

Odkar se je kolesarstvo razvilo s tako nepričakovano močjo, da se mu klanja najvišja kakor najnižnja glava, pretresa i zdravnike i lajke vprašanje, ali je vožnja po kolesu blagodejna za zdravje. Splošni „da“ priporoča nam ta šport, kajti kakor vsak, je tudi ta velike važnosti za zdravje, če se ne pretirava.

Kakor vsaka stvar, tako ima sicer tudi kolesarstvo svoje prijatelje in sovražnike, vendar se pa število poslednjih vidno zmanjšuje. Moč in elastičnost, najpotrebnejši pogoji za telesno, kakor za duševno delo, odvisno je od živahnosti in čilosti naših mišic in živcev, katerih

delovanje pa zahteva tudi posebnega pozora in negovanja. Zdravniki priporočajo torej vsak šport, poleg tega pa seveda previdnost in vztrajnost, kajti le na tak način krepé se mišice in živec, povspešuje se krvotok in pretvarjanje redilnih snovij.

Na tisoče zdravnikov osrčuje nas za kolo, proslavlja je kot imenitno izumitev za povzdigo močij pešajočega človeštva. Vožnja po kolesu ne krepí samo mišic na nogah in rokah, ampak utrjuje tudi pljuča in spodnje telo.

Pljuča dihaajo hitreje in sprejemajo tako mnogo več kislika, kakor pri navadnem gibanji, pljučne celice se okrepe in utrde. Močna pljuča, močne prsi pa se mnogo lažje ustavljajo različnim vremenskim vplivom, kakor pa rahla, nežna, ki poznajo gimnastike dihanja le iz knjig. Konečno se kolo priporoča korpulentnim ljudem kot najbolje sredstvo zoper korpulenco.

Nek ameriški strokovni list je prinesel nedavno članek o kolesarstvu s posebnim ozirom na ženstvo: „Nekaj časa igra pri nas kolo sosebo za ženske imenitno ulogo, kar se tiče higijene. Medicinska fakulteta prepričala se je, da je kolo jedno glavnih sredstev za povzdigo in utrditev ženskega zdravja, sosebo z ozirom na spodnje telo. Domači zdravniki ne odsvetujejo ženskim nikoli kolesa, slabotnim je še celo posebno priporočajo. Slučaji, v katerih zastavijo vso svojo avtorito da premagajo predsodke in ukladé pot kolesa tudi v protivniške kroge, se vedno bolj množe in so najboljše priporočilo imenitnej iznajdbi.“

Po nemškem: Márica II.

DOMA.

Male rane. Majhne rane, pred katerimi ni varna sosebo gospodinja nobeden dan, vidijo se včasih jako malenkostne, a vendar lahko postanejo ne samo nadležne, počasi celijo in se gnojé, puščaje potem grde obrastke, ampak škodujejo zdravju z zastrupljenjem krvi. Snažnost je prvi pogoj, da se rana hitro zaceli, sosebo če se takoj stisne n zaveže. Dostikrat je pa bilo orodje, s katerim smo se ranili samo nesnažno, recimo nož pri rezanju mesa, ker je posebno opasno pri crevih ali pa nesvežej divjačini, ker se pri razkrojenji beljakovin tvorijo lahko jako močni strupi. Tudi zaskali se lahko v kuhinji na starem lesu in najsi bode treskica še tako mala, vendar vcepi pod kožo bacile provzročajoče gnojitev.

Tudi v najugodnejšem slučaju zadržuje nesnažnost celjenje rane in ravno snažnost je ono čarilo kojemu se zahvaljuje današnja kirurgija na tako sijajnih uspehih.

Ze iz rane curljajoča kri omije rano, ako pa se je bati, da tiči nesnaga globlje v rani, mora se izprati z vodo, katerej se je prililo malo kisa ali pa se vzame dvoprocentna karbolova voda. Še boljše pa je, kakor pravi Kneipp, slavnega spomina: da se raztopi v vodi malo belega galuna ali pa se jej primeša arnike. Sredstva za ustavljanje krvi naj se ne rabijo brez zdravnika, kajti kri, ki ostane v rani, se razkroji in zadržuje celjenje, pajčevina pa, katere se poslužuje naš narod še dandanes, v ta namen, onesnaži rano s prahom in drugo nesnago.

Kri se ustavi itak sama od sebe, če seveda ni ranjena kaka večja žila, kakor hitro se rana stisne in obveže. Če je pa krvavenje močnejše in se ponavlja, mora se ranjeni ud tako držati, da se krvotoku oteži pot do rane, ki naj se trdno povije, dokler ni zdravniške pomoči.

Po nemškem: Marica II.

Kako se ohrani žganej kavi prijeten duh! Ko se je kava sežgala, dene se takoj, še gorko, v močno in dobro se zapirajočo posodo in se posuje z dobro stolčenim sladkorjem. Potem se posoda zapre in se trese in premetuje z rokami in čez nekaj časa privleče se vsako zrno s sladkorjevo glazuro, katera brani, da kava ne izgubi prijetnega duha, katera nima čestilcev samo med ženskim svetom, ampak prav tako ga vedo ceniti i možki.

Sredstvo zoper kuhinjske ščurke. Kuhinjski ščurek, ta neokusni gost, dela gospodinjam mnogo preglavice, ker mu soseben v starih zidovih ni priti zlepa do živga. Različna draga sredstva, ki so razglašena po časnikih kot smrtno orožje zoper to „črno vojsko“, nimajo navadno drugega namena, kakor polniti žepe onim, ki jih ponujajo in hvalijo. A neko prav ceno domače sredstvo lahko bi olajšalo mnoge gospodinje srce, da bi je poskusila. Ščurkom namreč baje grozno diši pivo! Kupi se torej starege piva, ki se dobi po ceni in se nalije v plitvo, samo znotraj jako dobro loščeno skledo ter se jim nastavi po noči v kuhinjo na tla.

Duh nastavljenega piva vabi ščurke z nevdržno silo bližje in bližje, da prilezejo drug za drugim na rob skleda od koder pocepajo in splezajo v žlahtni „ječmenov sok“, kjer se potopé, kajti po gladkem lošču se jim ni mogoče rešiti.

Kar čez noč seveda ne pomaga niti to sredstvo, a polagoma in z vztrajnostjo mogoče, da koristi v gospodinjstvu.

Gabrielj

lekarnar

Ljubljani

Piccoli

pri angelju

Dunajska cesta

— Najetše priznanje —
na II. mejnar. farm. razstavi v Pragi 1896
London—Pariz—Ženeva 1892—1893.

Železnato vino

preizkušnega, zanesljivega učinka, ima v sebi lahko prebavljiv železnat preparat, kateri učinkuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na živcih trpečih osebah, priporočljiv posebno tudi za slabotne, blede otroke. III

Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov železnatega kisleka in 10 miligramov izlečka iz skorje kineškega drevesa.

Lekarnar Piccoli v Ljubljani jamči za označeno, zmeraj jednako sestavo, potrjeno po kemični razkrojbni dr. H. Hagerja v Frankobrodu na Odri in prof. Balt. Knapitscha, zapriseženega sodniškega kemika v Ljubljani

Steklenica imajoča pol litra velja 1 gld., 4 polliterske steklenice 3 gld. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gld.

Naročbe odpošiljajo se točno proti poštnem povzetju.

FAMBURIC

dobiva se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtevo franko.

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistim

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia
št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka.
Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih
slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik
zastonj in franko. Naročeno blago stavlja
se parnik. ali na železniško postajo, ne
da bi za to računil stroške.

Li-t zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakop po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr

Lastnik konsorcijske lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.